

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12

Naročnina četrletno 15 Din,

za pol leta 30 Din,

za vse leto 60 Din.

Posamezne številke 1.50 Din.

Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 20. aprila 1934.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Poštočerkovni račun

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo.

Oglasi po tarifu.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Smrt človeka — senzacija

Zdaj ni treba več vprašanja, ali je dnevno časopisje zato, da vzgaja, ali zato, da pospešuje demoralizacijo — čedalje pogostejši so primeri, da časopisje v pravem pomenu besede kuži moralno ozračje. Demoralizacija, ki je zdaj očitna že povsod, kaže posebno nevaren obseg v dnevnem časopisju v nekih primerih. Kakor da nihče ne opazi zla, in kakor da smo že vsi okuženi, vsi molčimo. Ne gre zgolj za moraliziranje in ne za prisiljeno moralno ogorčenje; samo obtožujemo! Kličemo na odgovor tiste, ki bi lahko in ki bi morali preprečiti umazano kupčijo s »senzacijami«, z zbujanjem zverskih nagonov, s preračunanim naglašanjem podrobnosti krvavih, zločinskih dejanj. Protestiramo proti cinizmu, s kakršnim so pisana nekatera poročila o zločinah in usmrčitvah!

Dolžni smo zlasti obsoditi poročevalski cinizem dnevnega časopisja, ki je zavzel ob priliki usmrčitve Malija ostudne, nezaslišane oblike. Kakšna prazna fraza je izgovor, da časopisje poroča na dolgo in široko o sodnih razpravah o zločinah zato, da bi odvrčalo ljudi od zločinov, kaže oblika tega poročanja. Vprav otipljiva je bila pa namera poročanja o usmrčitvi Malija, zlasti v »Slov. Narodu«.

Poročevalec skuša najprej zbuditi zanimanje za krvnika ter piše o njem v slogu tako zvane ameriške reportaže v najslabšem pomenu besede. Tu je junak dneva, junak senzacije — krvnik; v sentimentalnih barvah ga je treba orisati, kot junaka s posebno mistično glorio, dotakniti se je treba celo medaljončka na verižici, »ki je v njem morda slika njegove družine, ki tako rada posluša gramofon...«

In zdaj si poročevalec domišlja, da čitateljem že zastaja dih, da že hlastno požirajo vrsto za vrsto in se obližujejo ob slovesu natakariče, ki mu je zaklicala: »Na svidenje!« (Na svidenje prihodnje leto, kajne?)

Toda to je bila le »posrečena« uvertura. Zdaj pride na vrsto obsojenec! Reporterju ni treba spoštovati človeka kot takšnega, niti, ko umira, ko prav za prav ni več zločinec, čeprav je bil obsojen zaradi največjega zločina. Ne, on vidi samo senza-

cijo v tem, kar govori in dela obsojenec zadnjo noč pred smrtjo! Zanj je vse zgolj senzacija, če se žaloste sorodniki, če jih do dna pretresa groza smrti, ko gleda duševne muke obsojenca, ki beži pred smrtno grozo v podzvest ter sega po kozarcu in cigaretah. In z nekim izrednim zadoščenjem beleži prizor med obsojencem in njegovo bivšo ljubico. Nazorno skuša obnavljati sleherni obsojenčev besedo ter naglasiti dvoumnost.

Tu človek ne šteje, glavno je senzacija in izvršitev smrtni obsodbe! Kakor umazani filmi, ki trgajo živce gledalcev, žejnim dvomljive zabave, blazirancem, ki so otopeni že za vse plemenito, naj tudi časniško poročilo nasiti razdražene, vznemirjene ljudi, ki so jim listi vzburkali domišljijo, ko so jih pitali dan za dnem s poročili o umoru in sodni razpravi. Listom gre za to, da so njihova poročila čim bolj »masna«, da si lahko konkurirajo. Ljudje se morajo trgati za list, zdaj so že »vzgojenji«, da čitajo najraje ostudno »garnirano« poročila, vsaj tako najbrž mislijo žurnalisti in lastniki listov.

Iz slehernega stavka o zadnjih urah obsojenca diha takšen cinizem, da ne veš, ali odhaja na vislice jetnik ali reporter. Obsojenec stopa na morišče, reporter je pa pesniško nastrojen. Zlate narcise se odpirajo in petelinji pojo... To je stil za takšno poročilo. Zdaj bo umrl človek, človek, ne glede na to, da je obsojenec, reporter pa napenja

možgane, kako bi opisal čim bolj učinkovito zadnje trenutke umirajočega — ne vztrepeča pred veličastvom smrti. Samo, kako napisati, da bodo ljudje čitali z izbuljenimi očmi, rosnih čel... In si domišlja, kakšen umetnik je v tem... V profaniranju, onečaščenju smrti človeka. Nešteto poročil o usmrčitvah je že bilo v listih, toda to mora biti nekaj izrednega; domišlja si, da bo napisal klasično poročilo.

In poročilo izide pod debelim naslovom, razdrobljeno v nešteto odstavkov. Naklada je višja. Ljudje se pulijo za list. Čitajo. Nekateri hlastajo. Uživajo. In smrt človeka je postala senzacija. Senzacija; pljunek je poročilo na človeško dostojanstvo. Glavno je, da se ljudje pulijo za list — tako si odgovorni perejo vest. Ljudje so pa kakor žejni — ne zgolj senzacije — žejni krvi! To ni več zahteva ljudi, »dajte nam kruha in komedij!«, ampak dajte nam krvi! Človeške krvi! Budi se tisti nagon, ki je izbruhnil v Judih pred Pilatom, ko so kričali: »Njegova kri na nas in na naše otroke!« Krvave senzacije so postala hrana za razbičane živce povojnega človeka — živci, nagoni kličejo po krvi!

Demoralizacija se pa širi, nihče je ne jezi, nihče se niti ne zaveda tega strašnega zla. Poročila o krvavih dejanjih, o najstrašnejšem, najhujši cinizmu, izraz strahotne otopelosti — vse to sme danes brez najmanjše okrnitve med ljudi — in nikogar ni, ki bi posegel vmes! Tu gre za mnogo več, kakor za dvoumno piko, ki prežite na njo ob drugih prilikah, zavedajte se, odgovorni!

Obtožujemo!

Zadovoljno ljudstvo

To je namreč italijansko, ki je sila zadovoljno s svojim fašističnim režimom. Kakor so

sila zadovoljna s svojimi režimi. In bolj ko skrbi kak režim po očetovsko za ljudstvo, to se pravi, manj ko ima ljudstvo močosti in pravice, da odloča samo o svoji usodi in se pri tem kajpada izpostavlja nevarnosti, da dela napake, pred katerimi ga varuje diktatura, — bolj je zadovoljno z režimom in režimi.

Dokler ne pride polom...

Konec prejšnjega meseca je preskušal Mussolini svoje backe v »zanesljivosti«. Odredil je ljudsko glasovanje o tem, če so ljudje za njegovo diktaturo.

Razburjal se je zaradi teh volitev k večjemu italijanski fašistični upravni aparat, ki mu je nprtilo to glasovanje precej dela. In skrbi. Namreč ne skrbi v tistem zmislu, kakor jih imajo druge

Prekmurje ali Slovenska Krajina?

V času, ko so se po tolikih nam nasprotujočih silah začeli vživljati v organsko zrastle celote vsi naši osvobojeni deli, ki so živeli nekoč v okvirih deželnih in županijskih meja, se nam zdi potrebno določiti ime tistemu delu naše zemlje, ki leži preko Mure do ogrske in avstrijske meje in katerega življenj je bil tako odrezan od ostalih Slovencev, da bi bilo to postalo kmalu zanj usodno.

Za raznoličnostjo imen, ki jih imamo za označitev te pokrajine, se krijejo različne načelne kulturno politične opredelitve, pa tudi nevednost. Prav to nas sili, da se katke v ostalem gledanju na ta del Slovenije, združimo tudi glede na njegovo ime.

Uvodoma naj seznanimo bralce, ki jim ni znana raznoličnost rabe imen, da »Slovenec« skoraj dosledno piše o »Slovenski Krajini«, »Jutro« in »Večernik« prinašata vesti iz »Prekmurja«, posebna številka »Slovenije« je bila posvečena »Slovenski Krajini«, provincialne »Novine« so glasile »Slovenske Krajine«. Prav tako neenotni so naši politiki, ki so z imeni »Slovenska Krajina« ali »Prekmurje« že na zunaj označevali svoje politične nazore o tej pokrajini. Več o tem pozneje.

Medtem ko je med časnikarji, publicisti in politiki nesoglasje, pišejo naši znanstveniki le o »Prekmurju« in o »prekmurskih Slovencih«, n. pr. Raič je pisal o vilinskih lepotah prekmurskega narčja, že Gruden je govoril o naših v prekmurski pokrajini, Slavič in Kovačič sta zastopala na mirovnih konferencah »Prekmurje«, Baš nas seznanja o izvoru cehov v Prekmurju, Sič opisuje ljudsko nošo v Prekmurju, Kos ve povedati le o Prekmurju, Melik, Pire in Maučec popisujejo zemlje-

pisne prilike v Prekmurju, Kidrič govori o delu slovenskih slovstvenikov v Prekmurju. Ramovš opredeljuje prekmurski dialekt, Stele pa nas seznanja z umetniškimi Prekmurjem. Izmed večjih znanstvenih izdaj vemo omeniti le Bohinjčev sten. zemljevid »Dravske banovine«, na katerem je del preko Mure označen z imenom »Slovenska Krajina«.

V živem govoru se imenujejo domači prebivalci Slovene in Slovence, ne hote se s tem razlikovati od ostalih Slovencev. Kadar se hočejo točneje pokrajinski označiti, tedaj to store z imenom Prekmurec (prekmurski); ta označba je postala popularna šele po vojni. Za časa Ogrske jim je zadoščalo ime Sloven. Le redkokdaj se sliši iz ljudskih ust o Slovenski Krajini, o Slovenskih Krajincih pa sploh ne. Z imenom Krajina označujejo vas v so-boškem okraju blizu avstrijske meje. Zemljepisno označujejo svojo pokrajino z imeni Dolensko, Ravensko in Goriško ali Goričansko. Ostali Slovenci smo jih imenovali pred vojno ogrske Slovence (za ozemlje nismo imeli posebnega imena), le štajerski Slovenci so jim rekali Prekmurci, njih ozemlju pa Prekmurje. S slednjim imenom jih označujejo tudi vsi »prišleki«.

Kratek pogled na njih pokrajino in na važnejše dogodke iz njih preteklosti naj nam pomaga osvetliti naše stališče in že z imenom kot vnanjim znakom označiti notranjo zvezanost tega dela s slovenskim jedrom, ne da bi s tem zastrli njega specifičnosti, ki so jih narekovale okoliščine.

Prekmurje ni v nobenem oziru zaključena celota. Jezikovno spada to ozemlje k naši panonski dialektični skupini, katere prekmurski dialekt vsebuje tri govore. Narodopisni značaj nam predstavlja tipično periferijo slovenskega Vzhoda in obse-

ga vse osnovne doživljajske skupnosti z vso našo vzhodno mejo. Zemljepisno leži na robu panonskega nižavja in teži iz območja slovenske narodnostne meje. Ne kaže lastne zaključnosti in je brez izrazitih prirodnih meja. Zemljepisno predstavlja dve manjši, tudi nezaključeni enoti: Prekmursko ravnino, ki se na vzhodu vleče do Göcseja, proti Muri se nadaljuje v Medmurje in Mursko polje, na severu pa jo zapira Goričko, ki se izza državne meje spušča k Rabi. Prirodne skupnosti, ki jih kaže Prekmurje s srednjedonavsko kotlino (Túl a Dunáu), niso narekovale Madjarom, da bi ga v okviru svoje države zemljepisno posebej označevali. Razlikovali so ga samo narodopisno, označujoč ga z imeni Vandalia ali Tótság; slednje ime ni bilo neznano do jugoslovanske dobe. Enako so Madjari narodopisno označevali z istim imenom naselbino gradiščanskih Hrvatov pa tudi slovaške predele. Poleg omenjenih imen so za naše ozemlje še rabili naziv Vendség (Slovensko), največkrat pa Vendvidék, kar znači po naše slovenska Krajina, okolina ali okroglina. Edina enotnost Prekmurja se kaže v tem, da je vse izrazito agrarnega značaja, pa tudi v tem povzroča že omenjena terenska dvojnost zopet razliko v načinu obdelave zemlje ter kakovosti, posebno pa v kakovosti pridelka.

Najizraziteje ločeni so bili Prekmurci po nekdanji politično upravni meji. Štefan Sveti, madjarski kralj, je razdelil vso državo v županije. Slovenci, ki jih je obsegala Ogrska, so ves čas spadali pod železno in zalsko županijo. Del luterancev se je pozneje preselil v županijo Somogy. Tako med seboj ločene jih je Mura ločila od ostalih Slovencev, zlasti za časa fevdalnih gospodov Széchyjev in Banffyjev, ki so z Murino strugo še

vladavine, kadar morajo stopiti pred svoje volilce, da jim odgovarjajo, in kadar jih ti volilci lahko odstranijo, če se jim zdi, da ne spolnjujejo svojih dolžnosti. Ne, teh in takih skrbi fašisti ne poznajo. Dobro vedo, da je popolnoma nemogoče, da bi režim ne dobil večine. Za to je dovolj preskrbljeno z volilnim redom. Skrbi jih bolj, da ne bi bila udeležba tako velika, kakor jo zahteva diktator, in da ne bi prihajali volilci na volišče s tistim navdušenjem, kot ga rabi fašistični režim, režim obhoda in parad.

Fašizem je seveda dosegel »večino«. 96% volilcev je glasovalo zanj, to je nad deset milijonov glasov. In samo 15.000 jih je bilo zoper režim!

Če doseže volilna udeležba v kakšni skozi in skozi demokratični državi, pri velikem političnem zanimanju in izobrazbi prebivalstva in pri posebno velikih političnih razgibanostih dobrih 80%, štejejo to povsod že za velikanski uspeh. Politična zgodovina uči tudi, da po pravici. In prav tako uči zgodovina, da so zadovoljne stranke in vlade in ponosne na svoj uspeh in svoje delo, če dobijo od teh oddanih glasov kaki dve tretjini. Zakaj taka je narava človekov: če je kaka vladavina še tako vestna in dobra, rad bi jo imel še vestnejšo in boljšo. In nič hudega ni to. Popolno zaupanje bi napravilo vsaktero vlado leno in nerodovito: čemu bi se pač še poganjala za naklonjenost volilcev, ki so ji tako že naklonjeni in vdani, da jih ne more zgubiti. Le v neprestani pozornosti in skrbi za ljudske koristi je opravičilo vladajočih. Odtod dejstvo, da se prave demokratične stranke ne počutijo dobro v okolju brez opozicije. Zakaj zgolj ostra in stvarna kritika ji daje mogočnost in priliko, da koraka s časom in njegovimi zahtevami.

Laški fašizem ve, da ni zasidran v ljudstvu. Zato ne more biti zadovoljen z majhno večino. Zakaj majhna večina, to bi pomenilo, da bi dobršen del ljudstva smel vendarle glasovati kolikor toliko svobodno in ne samo peščica politično zaznamo-

vanih ljudi. In že samo majhna politična svoboda, samo majhen popust pri strahovanju volilcev bi bil začetek konca: fašistični voz, ki bi se podal na brežino svobode, bi samogibno začel drkati v dolino in se v njej razbil.

Fašizem, kakor vsaka diktatura, torej ne more prenašati majhnih večin, še manj pa mu kaže, da bi se spuščal v boj s kakršnimkoli političnim gibanjem pod enakimi pogoji in pravicami.

Fašistične volitve morajo torej neogibno biti samo karikatura volitev. Udeležba se mora za tehnično opravičljivi odstotek bližati popolnosti. To vse so vedeli politični priganjači. In storili so svojo »dolžnost«!

Glasovalo se je tako, da je moralo biti vsakemu volilcu jasno, da vedo, za kaj bo oddal svoj glas, in če bi kateri v svoji naivnosti tega le ne bil vedel, so ga volilni agenti pred glasovanjem na primeren in jasen način poučili. Samo kak stvarno in moralno res popolnoma neodvisen samostojen človek je lahko tvegati, da je glasoval zoper fašizem. Če bi se nazadnje tudi dobilo moralno pogumnih ljudi nekaj več — koliko je takih, zlasti med delavstvom in razumnostjo, ki bi bili stvarno neodvisni. In tako prav za prav niso imeli fašisti preveč težkega dela. Tem bolj, ker po znanem receptu niso brčkone zametavali primernih potvorb v spisih. Kdo pa naj jih kliče na odgovornost? Sami sebe? In tako je glasovalo dober poldrug milijon Italijanov več za režim, kakor leta 1929. In med tistimi, ki so zanj glasovali, je bilo tudi nad dva milijona brezposelnih; bili so seveda tudi vsi Slovenci in Hrvatje v Julijski krajini in vsi Nemci v Južni Tirolski...

Prevelika gorečnost priganjačev je povzročila tudi smešne »uspehe«. Ponekod je presegla udeležba matematično popolnost in dosegla do 120%. Glasovali so celo mrtvi, nekateri živi pa po dvakrat.

Pot h gospodarski obnovi

(Napisal dr. Vladimir Murko. Založila Zveza jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani. 16 strani.)

Knjižica je poljuden in jasen uvod v poslovanje z gotovim denarjem zlasti za malega varčevalca in hkratu propaganden spis za nalaganje gotovine v denarnih zavodih. Ne pove v tem pogledu sicer nič novega, vendar zbira spretne dokaze zoper vsakršno nezaupljivost do naših denarnih zavodov ter pojasnjuje hkratu gospodarski pomen varčevanja in nalaganja denarja z drastičnimi primerami. Spis nam tudi kaže, kakšne fantastične govorice o denarju je rodilo v ljudeh omejeno izplačevanje vlog in moratorij.

Kakor že rečeno, kar se tiče varčevanja na sebi in poslovanja z zaupnim denarjem, nam spis v celoti ne daje nič novega. Očitno se pisec tudi zaveda, da nezaupljivost do denarnih zavodov ni nastala slučajno, ampak da je bila le naravna posledica nekaterih večjih gospodarskih polomov izven naše domovine, ki so zaradi povezanosti gospodarstva spravili tudi slovenske zavode v stisko vsaj za toliko, da niso mogli zadostiti prvemu silnemu

navalu vlagateljev. Napaka je bila, da ni država takrat takoj priskočila na pomoč, kakor je to storila v enakih primerih Avstrija, Nemčija, Italija. Če bi bila to storila, bi bil denar takoj spet začel teči v zavode nazaj. Tako pa je zadrževanje vlog povečalo nezaupanje, in mahoma smo se znašli sredi največje stiske, kar jo pozna naše denarno gospodarstvo.

Trpko je pri celi zadevi, da je bilo to nezaupanje, vsaj kar se tiče velike večine slovenskih denarnih zavodov, že od vsega početka neosnovano. Najboljši dokaz za to je, da so danes dobršen del naših posojilnih in hranilnih zavodov niti ni zaprosil za moratorij, niti ne namerava to storiti. Slovensko denarno gospodarstvo je torej — z malimi izjemami — pošteno in zanesljivo in v resnici zsaluži, da stori javnost, zlasti država, svojo dolžnost. Kaj ko bi se lotila tega vprašanja naša banovina sama, ki bi si morala poiskati pri državnih denarnih zavodih primerne kredite in potem za-

ogrške Slovence v eni cerkveno upravni enoti. Združitev, ki je prvič vsaj na en način povežala slovenski življenj na Ogrskem, je postala zanje kulturno pomembna. Vplivala je na razvoj slovenskih cerkvenih in šolskih knjig, poglobila je po luterancih začeto književno separacijo, razvijati je začela verske šole. Združba, ki je jela konzumirati vrsto književnih proizvodov, pa še ne predstavlja zavestnega narodno preporodnega razpoloženja, temveč je to predvsem verskodušno občestvo, katerega najvidnejši in najdelavnejši član je Mikloš Küzmich, »Vice Öspöröss Szlovenszke Okrogline«. On in njegovi nasledniki skrbijo predvsem za okrepitev versko npravnega življenja svojega občestva.

Da je šlo tem ljudem v glavnem za versko vzgojni učinek, nas v tem potrjuje tudi pasivno stanje, v katerem je zalotilo Slovence na Ogrskem leto 1848. Čeprav je v Avstriji odjeknilo to leto v znamenju naraščanja neodvisnosti nasprotujočih si narodnosti, ki se odzivilje na Ogrskem najmočnejše, ostanejo ogrski Slovenci popolnoma neopredeljeni. Vrsta kulturnih delavcev je bila tako narodnostno brezlična ali pa se je že orientirala na tujerodno stran, da je bila voljna zamenjati materinščino za državni jezik, za katerega pouk so oskrbeli priročnike. Tu še nimamo Slomškov ne Einspielerjev. Prav v tem enostranskem dušebrižništvu je iskati vzroke nepoznanja nekdanje politične zedinjene Slovenije. Upoštevati pa je pri tem, da je prav v tej dobi postajal madjarski raznarodovalni aparat vedno nasilnejši.

Na prelomu 19. stoletja se pojavi nova osebnost, ki se gane iz pasivnega stanja, t. j. Dr. Ivanocy. Spriči močnega madjarskega brezverskega in raznarodovalnega pritiska, ki ga izvajajo madjarski liberalci, se Ivanocy ozira preko Mure in opira na katoliško slovenstvo ter začenja v ta namen širiti med svojim rojaki slovenski katoliški tisk. Najvidnejši v njegovi vrsti je bil narodopisec

četi z likvidacijo vseh moratorijev in s povratkom k normalnemu denarnemu poslovanju. Razume se, da je treba odstraniti vnaprej vsakrati birokratični in strankarski vpliv, ki bi utegnil zmešnjavo samo povečati.

Pisec ima prav, da še ni nič zgubljenega. Gotovo pa je tudi, da ne smemo prav nič več zgubljati časa. Treba stvarnih predlogov in zahtev. V tem pogledu se nam zdi spis preveč splošen. In še to se nam zdi: zaupanje v denarne zavode se povrne tisti hip, ko bodo ljudje opazili, da so začeli resni ljudje z resnim delom in zlasti, ko bo to delo pokazalo prvi dejanski uspeh.

Sicer ima pa knjižnica svojo vzgojno vrednost. Naj bi se razširila!

OPAZOVALEC

Ljudsko štetje na Koroškem

»Koroški Slovenec« navaja nekaj zelo značilnih primerov, kako je štela Slovence na Koroškem Dollfusova Avstrija.

»Politična oblast v deželi je odredila, da izvedejo štetje namesto občinskih komisarjev njenih komisarij. Njej je dobro sekundirala večina landbundovskih županov našega dela. Zapeljiva je bila k točki jezikovne pripadnosti beseda o »kulturnem krogu«, referent deželne vlade ga je točno razložil, da ni v nikaki zvezi z maternim jezikom, kaj da je, so nato razložili številni komisariji: Učiteljem v Medgorjah je jezikovno vprašanje vprašanje pripadnosti k Jugoslaviji ali Avstriji, grabštanjškemu komisariju — nekemu trgovskemu pomočniku — je to pripadnost med »slawisch oder deutsch«. V Dobrli vesi so komisariji tolmačili: k Jugoslovanom ali Korošcem, Nemcem prijaznega ali sovražnega mišljenja. V Ločah ob Baškem jezeru je komisar bil mnenja, da zavisi jezikovna pripadnost od davkoplačevanja, kar po njegovem mnenju morajo Slovenci plačevati višje davke v državi kot Nemci. Na Kostanjah je bil komisar inteligentnejši in je vpraševal: Kakšnega prepričanja ste? Tja ali sem? Na Zilski Bistrici je komisar pojmoval vprašanje jezikovne pripadnosti povsem kulturno-vzgojno: Če ste slovenske pripadnosti, bo nemščina popolnoma odpravljena iz vaših šol. Vaši otroci potem ne bodo znali nemški. V Važenbergu se je komisar poslužil teorije g. prof. Wutteja: deutsch, windisch oder slovenisch? Vojake je moral nekoč služiti komisar v Beli, ki je vpraševal, če želijo, da pridejo k nam spet Srbi. Izredno razumevanje za visoko državno politiko pa je dokazal uradnik celovškega okrajnega glavarstva, ki je našemu poslancu g. Ogrisu takole razlagal jezikovno pripadnost: Kdor za Dollfusa, ta Nemec.«

Morda se bo po teh metodah posrečilo Dollfusovi diktaturi število Slovencev še bolj zmanjšati, kakor Mussoliniju v Primorju. Res, da samo na papirju! Ali kljub temu bi bilo napačno, podcenjevati to nacionalno statistično sleparijo. Kajti v svet bodo šle uradne številke »kulturne« države, in v njih bodo brali ljudje: Slovencev na Koroškem ni več. In torej tudi slovenskega manjšinskega vprašanja v Avstriji ne more več biti.

umetno in nasilno razmejevali slovensko narodnostno ozemlje.

Nič bolj ne bilo v cerkvenem oziru. Gjurška škofija je obsegala železne Slovence, zalski del pa je spadal pod vesprimsko škofijo. Po ustanovitvi zagreške škofije, je njen okvir zajel tudi »districtus ex altera parte Murae«, t. j. del zalskih Slovencev. Tedaj se pojavi prvič pojem »Prekmurje«.

Ako nimamo v mislih še nižjevrstnega socialnega položaja slovenskega kmeta, ki pod težo tedanjih gospodarskih razmer ni bil kos pogledati preko meja fevdalne gosposčine, pa vedno novih tujerodnih naselitev, vidimo, da že politična kakor cerkvena delitev nista dajali zavesti moči in notranje celote, pa tudi ne gibalne sile za povezano kulturno in politično življenje.

Zavest skupne domače govorice in skupnih običajev je bila njih edina vez.

Prva pobuda v zmislu zavedanja lastne narodnostne osebnosti je med njimi vzklikla prav s podarkom te vezi, ki jo je naglasila reformacija. V uporabi narodnega jezika pri novoverskih obredih vidimo prvi zameetek narodnostne opredelitve. V času ko učeni Popovič razlikuje pojma »Wenden« in »Winden« in ju izključuje iz pojma »Slaven«, a Pohl in isto Kranjce in »Slavence« z Ilirci in Skiti, tedaj izda Stefan Küzmich prve knjige »Slovenom v Železni Sala i Šomočkoj stolici«. Ne moti nas pri tem Küzmichovo mnenje o vandalskem poreklu svojih Slovencev, saj imamo podoben primer celo pri izobrazbenih Gajeve dobe, ki so se imeli za potomce predrimskih Ilircev. Z zavestjo kulturnega poslanstva, osnovanega na domači besedi, in z ustvarjajočo silo je zapustil Küzmich Slovincem izročilo, ki še danes ni zamrlo.

700 let po že omenjeni cerkveno upravni razkosanosti je »districtus Transmuranus« postal sestavni del nove sombotelske škofije (1777), ki je sedaj obsegala poleg madžarskih vernikov vse

št. Kühar. Iz tega boja so se rodili »Marijin list«, »Kalendar Srca Jezušovoga« in glasilo ogrskih Slovencev »Novine«, ki prve opuščajo madžarski pravopis.

Svetovna vojna ni uničila Ivanocyjevega sledu, madjarska raznarodovalna propaganda pa je začela s podvojenimi močmi zastrupljati naše ljudi z vend-slovenstvom, ki se naj razlikuje od ostalega slovenstva. Žal, da so v tem našli med našimi odpadniki zveste pomagače.

Frontni polomi, ki so razmajali stare okvire, odmev deklaracije in slovenske publikacije so zbudile ogrske Slovence. Glas teh razgibanih množic se izvije novembra 1918. leta ob razglasitvi Jugoslavije v Ljutomeru. S tem datumom se rode vprašanja, o katerih široke plasti niso nikoli razglabljal, t. j. o njih narodni in politični opredelitvi.

Še nepoležena vojna vihra je prav pospešila tok dogodkov. Decembra 1918. leta so Madžari ponujali kot vabo »vendski govorečim Ogram« upravno ozemlje »Mürsko županijo« (Muravarmegye). Oportuni prekmurski politični voditelji se niso takoj izjavili za priključitev k Sloveniji, t. j. k Jugoslaviji, niti niso sprejeli omenjene madžarske ponudbe. Slovenski katoliški zastopniki so zahtevali v Budimpešti posebno avtonomno upravno ozemlje od Mure do Rabe, z imenom »Slovenska Krajina«, ki bi jo morale velesile na mirovni konferenci poročtovati ne samo v mejah Ogrske, temveč tudi tedaj, ako bi se po določbah mirovne konference imenovano ozemlje priključilo k Jugoslaviji.

Nadaljnjih odločitev o tem ni moglo biti, ker so postali boljševiki novi gospodarji na Ogrskem; ti so zavzeli tudi Prekmurje. Ko se je Tkalec, komisar za Prekmurje, sprl s centralnim sovjetom v Budimpešti, je hotel ustanoviti samostojno sovjet-

Naš boj bo s tem še bolj obtežen, zakaj poleg krivic, ki nam jih očitno nameravajo delati naprej, bomo morali še dokazovati in prepričevati svet, da smo še tu. Zato je treba s tem bojem za resnico in pravico takoj začeti. In zlasti je treba razločno povedati vsakomur, kako sodimo o pravico- in resnicoljubnosti te najmlajše diktature.

Kajti pri vsem tem je eno vendarle dobro. Doslej se je še zmerom mogla osrednja vlada na Dunaju izgovarjati na deželno vlado na Koroškem: »Saj bi vam radi ustregli in pomagali do pravice, ali vidite, tam doli so takšni, ne ubogajo, še sodb državnega sodišča jim ni mar.« Tako je bilo pod Habsburgovci, tako tudi pod republiko. Danes pa imamo v Celovcu vlado po Dollfusovi milosti in spoznanju. Tako vsaj vemo in lahko naravnost pokazemo: Tistile je, ki tako dela!

Slovenskih pobotnic za najemnino ni več

Najemodajalci morajo, kot je znano, dajati najemnikom pobotnice za najemnino, spisane na uradnih obrazcih. Lani so nazadnje dosegli prizadeži krogi v Sloveniji, da je državna tiskarna natisnila večino obrazcev za najemniške pobotnice tudi v slovenskem jeziku. Nekaj časa so bile slovenske pobotnice v Sloveniji v prometu. Zadnji čas pa vsaj v nobeni ljubljanski tobačni trafiki, ki te pobotnice prodajajo, ni bilo več dobiti slovenskih pobotnic. Trafikantje so pravili, da so izpraznili pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani po slovenskih pobotnicah, pri finančnem ravnateljstvu so jim pa dejali, da jih niso dobili iz Belgrada, ampak da so jim poslali iz Belgrada v Ljubljano samo srbskohrvaške obrazce. Takoj, ko so bili ti obrazci za najemniške pobotnice uvedeni, so bili v Sloveniji na razpolago le obrazci z hrvaškosrbskim besedilom, t. j. v latinici in cirilici, nakar so bili na vsestransko zahtevanje natisnjeni v državni tiskarni v Belgradu tudi slovensko-hrvaški obrazci. Sedaj pa so v Sloveniji nekateri obrazci hrvaškosrbski (t. j. hrvaško besedilo v latinici, srbsko v cirilici) drugi najnovejši pa so srbsko-hrvaški (t. j. najprej v cirilici in hrvaščina v latinici). Kdo je kriv, da v Slovenijo ne pošljejo slovenskih najemniških pobotnic, ne vemo. Že večkrat smo pa omenili in so to zahtevali tudi tiskarji iz Slovenije pred kratkem v ministrstvih v Belgradu, da naj se tiskajo uradne tiskovine za Slovenijo v Sloveniji in je ta zahteva, kot dokazuje pravkar omenjeni slučaj, res opravičena.

Kritika ljubljanskega občinskega gospodarstva

Občinski odbornik gospod dr. Pipenbacher je bil z 19 glasovi proti 17. izključen iz kluba ljubljanskih občinskih odbornikov J. N. S. zaradi kršitve klubove discipline. Kaj je zagrešil, pripoveduje sam v 14. številki »Pohoda« z dne 7. aprila 1934. leta.

1. V proračunski seji je nastopil proti visokim dnevnicam in njih izrabljanju. Celih 175.000 Din in še več na leto je določenih za potovanja, ki se

vrše v skupinah celo 3 ali 4 oseb, dasi bi bilo dovolj, ako bi potoval samo eden. A pri tem se dogaja, da se gospodje vozijo z mestnim avtomobilom, zaračunajo si pa 1. razred železniške vožnje! Zanimivo je tudi to, da daje občina za potovanja dnevnic in nočnine posebej, a državni uradnik dobi samo dnevnic. In kako visoko gre vse to, n. pr. župan ima za potovanja izven banovine 1. razred brzovlaka in 600 Din na dan, občinski odborniki in višji uradniki pa 400 Din.

2. MZD (Mala železniška družba) je pasivna, a vendar je delala novo krožno progo; zato je gospod dr. Pipenbacher predlagal, naj se stara proga popravi in uvedejo elektrobusi. Grajal je tudi ravnanje eksekutive MZD. glede imenovanja brezposelnega inženirja — Slovenca — kot vodje pri stavbi cestne električne železnice.

3. Pri zaračunavanju službenih let se ne dela pravilno, ampak po domače: trem mestnim uradnikom so vračunali eno leto več kakor drugim in štiri omožene mestne uradnice bi bile morale po službeni pragmatiki zapustiti službo že 1. avgusta 1931. leta, a so še danes v službi. Neki mestni zdravnik dobiva za malenkostno opravilo v mestni ubožnici poleg redne uradniške plače, ki je največja izmed zdravniških v mestni službi, še posebno nagrado 800 Din na mesec.

Občinski odbornik gospod dr. Pipenbacher zavrača v »Pohodu« tudi da je napadel dva zelo zaslužna Sokola, češ, naj ne imenuje po nemarnem sokolskega imena, ker občinsko gospodarstvo nima nobenega opravka s sokolstvom: v občinskem svetu sedé občinski odborniki

Sirite, naročajte
in priporočajte
tednik
„SLOVENIJA“

in ne Sokoli, sicer pa mora pravi Sokol pokazati v praktičnem življenju sokolsko misel, t. j. podrediti sebe celoti,

„Pohod“ je hud na Adamiča

strašno hud. Takole ga ošteva:

»Naš list je že v dveh svojih številkah obravnaval sramotno obnašanje tako zvanega »slovenskega« pisatelja Adamiča, ki je s svojim naravnost herostratskim postopanjem napravil ugledu naše države, zlasti pa ugledu slovenskega dela našega naroda, ogromno škodo. Zamislimo se nazaj v čase, ko je gospod pisatelj Adamič priromal iz daljne Amerike in nas osrečil s svojim visokim obiskom. Vsa vrata so mu bila odprta, vsa naša javnost je tekmovala v ljubeznivostih proti amerikanškemu »rojaku« ter ga obsipala s slavospevi in navdušenimi tiradami. Naš tako zvani kulturni svet je gledal naravnost omamljen v tega božjega poslanca in mu omogočil, da je našel pot

Kako se je zahvalil ta amerikanizirani in poangleženi Slovenec, o tem je škoda razpravljati vnovič; če bodo naši bratje, zlasti pa tuji sodili Slovence po tem našem človeku, potem smo doživeli blamažo, ki je naravnost porazna za naše razmere. Domisljajmo si vse mogoče o samih sebi, poudarjamo svojo zapadno kulturo, svojo visoko, zapadnjaško omikanost, postavljamo se v nadrejeno pozo arbitrov, smo pa dejansko bedasti in navni otroci, ki nasedejo vsakemu pritepecu. In tako smo doživeli na svojem lastnem hrbtu resnično Kulturno prireditve v Črni mlaki, katere nam ni treba hoditi gledat v naše gledališče.

Pa ne samo na Adamiča je hud, tudi na tiste nesrečne »faktorje«, na »merodajne« seveda, in še na marsikoga drugega:

»Kdo odgovarja za to našo sramoto? Treba je jasno in odločno pokazati na vse tiste predstavnike naše kulture, ki so vodili Adamiča po naši državi, pa tudi na vse tiste faktorje, ki so omogočili Adamiču, da je prišel. Vsi ti so dokazali svojo nekritično naivnost in neodgovorno lahkomišljenostjo, vsi ti odgovarjajo narodu in državi za težko popravljivi moralni udarec, ki nam ga je zadal odpadnik. Zadevo bomo zasledovali in ugotovili točno vse te odgovorne faktorje, ki bodo morali dajati odgovor zlasti nam, Slovencem, kajti baš mi smo pri tem najbolj prizadeti. Zardi tega se bomo na stvar še povrnil in jo razčistili javno, ne glede na osebe, ki bodo pri tem prizadete.«

Kako bo »Pohod« razčistil Adamiča, kulturne predstavnike in merodajne faktorje sploh, bomo že še povedali.

Volilna slika iz fašistične Italije

»Istra« prinaša tale dopis:

Sv. Križ pri Trstu, 26. marca. Prav gotovo pričakujete novic o poteku volitev v naših krajih, ki pa niso bile nič drugega kakor velikanska fašistovska sleparija, ki je ne pozna zgodovina, kajti vršile so se v znamenju najhujšega fašistovskega terorja.

Kakor so nam pred desetimi leti, ko smo še lahko volili svoje zastopnike, skušali z grožnjami

sko »Mursko republiko«, ki pa je bila kmalu zaдушena.

Vrhovni svet v Parizu je medtem sklenil zasedbo Prekmurja (Prékoury), ki je po enem letu definitivno pripadlo k Jugoslaviji. Ime »Prekmurje« so uveljavili na mirovni konferenci naši delegati.

Preko naštetih najvažnejših dogodkov stopajo ogrski Slovenci v novo politično življenje.

V tem času najprej oživi ona skupina, ki je skozi 19. stol. ohranjela predvsem verske vrednote, pa je prav radi očuvanja le-teh bila očuvala tudi vse ostale ljudske vrednote, med temi tudi slovenski jezik. Radi slednjega je zahtevala od Madžarov avtonomno »Slovensko Krajino«, v kateri bo varovano slovensko izročilo, kot čuvarica konfesionalnih in cerkveno organizacijskih vrednot pa je bila voljna ostati tudi v okviru tuje države, ako se ji zagotovi, da ne bo izključen verouk iz šole, niti uveljavljen zakon, ki bi dovoljeval nametstive brezverskih učiteljev, ali bi ne priznaval cerkveni oblasti pravice nadzorovati šole, da bodo državne šole postale last verskih občin, dalje zakon, ki ne bi dovolil razdelitve cerkvene imovine in prenehanja civilnega zakona.

Se bolj se je organizatorično okrepila ta struja, ko se je v novem političnem in kulturnem okviru naslonila na Slovensko ljudsko stranko, s katero je našla največ skupnih točk.

Tej struji nikakor ni mogla biti kos »Vjedinjena Prekmorska Sztranka«, ki je ustanovila svoje glasilo »Morszka Krajina« in tako skušala uvesti novo ime.

Liberalna struja ni našla med domačim prebivalstvom nobenega oslonca.

Prav radi ohranjenih slovenskih narodnostnih vrednot je katoliška struja kot stranka z lahkoto premagala tudi radičevsko politično ekspanzijo, ki je proglasila »Prekmurje« za hrvaško pokrajino. Slednji so našli v lendavskih Madžarih in Židih

vnete propagatorje (adv. Némethy). V takih prilikah ni bilo slovenskega človeka v Prekmurju, ki se ne bi bil pridružil četudi konservativnemu Kleklu, ki je na shodih v Soboti in Črenšovcih manifestiral za slovenski značaj pokrajine. Od tega časa imenujejo Klekl in njegovi politični pripadniki Prekmurje s politično programatičnim imenom »Slovenska Krajina«. Kleklove »Novine«, ki so bile pod Madžarsko glasilo »ogrskih Slovencev«, v začetku Jugoslavije list za »prekmurske Slovence«, so od tedaj glasilo »Slovenske Krajine«. Tako je postalo to ime popularno tudi v publikacijah tostran Mure, dosledno pa se rabi v slovenskem katoliškem tisku.

6. marca 1932 je začel izhajati pokrajinski list »Murska Krajina« kot glasilo JRKD za oba prekmurska okraja. Čeprav ime lista baje ni programatično, vendar se Kleklovega imena »Slovenska Krajina« dosledno izogiba.

V glavnem smo omenili najvažnejše momente v zgodovini prekmurskih Slovencev, od časov njih najhujše razkosanosti, ko je bil jezik edini narodnostni kriterij, pa do vrnitve v njih pravo kulturno zavetje.

Končno nam je odgovoriti na stavljeno vprašanje.

Predvsem je reči, da nam ni treba prevzemati za naše ozemlje preko Mure imena (Vendvidék — Slov. Krajina), s katerim so Madžari označevali slovenski del zemelj krone sv. Štefana. Ako bi bilo ostalo še pod Madžarsko, tedaj bi ne bilo zanje prek Mure, temveč bi bilo ostalo še vnaprej tako razkosano kot je bilo, ali pa v najboljšem primeru »Muravármegye«. Ako je bila nekoč Madžarom potrebna etnografska oznaka našega predela, bi bila ta v najbližji prihodnosti — poznavajoč njih raznarodovalno prakso — odveč.

Dalje ne bomo gojili napora pokolenja, ki se je kot katoliško organizirana skupina borila za politično »Slovensko Krajino«. Prav in potrebno je

bilo odbiti radičevsko invazijo in madžaronsko oporo, zato ne bomo nikomur odrekli zaslug, ki mu gredo.

Enako odločno smo proti onim, ki bi hoteli iz gospodarskih ali »drugih« razlogov izpodrežati slovenske tradicionalne korenine Prekmurja in ga političnoupravno zvariti v neko »Pomurje«, katerega del bi se priključil Zagrebu.

V našem »Prekmurju« ni prav nič okrnjen specifični značaj slovenske bitnosti, ki se je tu razvijala za spoznanje drugače, pa zato ni nič manj ali bolj slovenska, kakor ona na Koroškem ali v Beli krajini. Naša narodnostna rast se more dalje razvijati in izživeti v vsej moči le v onem »Prekmurju«, ki hoče skupno utripati z ostalim slovenskim organizmom, ki mu je Ljubljana osrčje. Tako »Prekmurje« pa se bo moralo enkrat za vedno iztrgati iz podonavskega političnega območja, odkoder mu še zmeraj preti imperialistično-revizionistična nevarnost.

Marko.

Letošnje publikacije Slovenske Šolske Matice

Letos je SŠM izdala Ped. zbornik, Našo vas (dr. Jeraj) in Temelje obče metodike (dr. Gógala). O Jerajevi knjigi sledi posebno poročilo.

Pedagoški zbornik, ki ga je uredil predsednik SŠM, dr. K. Ozvald, obsega sledeče razprave: K. Ozvald: »Nove« psihološke smeri in pedagoška vprašanja, kjer avtor prikazuje psihoanalizo in individualno psihologijo s pravilnostnih kritičnih vidikov; zanimiv donesek Fr. Milčinskega - L. Puharja: Pijanec pred sodiščem; aktualno Socialno-antropološko študijo k vprašanju manjvrednega otroka izpod peresa priv. doc. B. Škerlj; M. Senkoviča: Šalo in dom in informativni, zanimivi članek J. Šedivya o bolgarskem šolstvu. Letošnji

zabraniti dostop na volišče, so letos pa obratno vse tirali na volišče, celo bolnike.

Že teden dni pred volitvami je tukajšnji tajnik fašizma vam že znani učitelj Manes, poosebljen sovražnik vsega kar je slovenskega, sklical s posebnimi vabili vse upravičene volilce v dopolnavoro. Prišlo jih je seveda dosti, kajti priiti v zamero fašja in to v teh tako kritičnih časih ni baš prijetno, posebno ne za naše številne brezposelne, ki upajo na kako delo. Zbranim je najprej pel velik slavospev dučju in govoril o njegovi veliki skrbi zlasti za delavstvo in končal z izjavo, da se delavstvu ne godi nikjer bolje kot v Italiji, dasi je sam prepričan o nasprotnem. Nato jim je začel zabičevati, da se morajo udeležiti volitev, ker tak je ukaz od zgoraj.

Nobena odsotnost ne bo opravičena in kdor bo izostal, bo vpisan v črno knjigo izdajalcev. »In biti vpisan v črno knjigo,« je rekel, »razumete kaj pomeni.«

Lahko si mislite kak vtisk je napravila ta izjava na navzoče.

V nedeljo, na dan volitev, pa so za to določeni njegovi zaupniki zbirali volilce po domih in gostilnah in jih prevajali v tovornih avtomobilih kot kako živino na Prosek, kjer se je nahajalo volišče.

Tam jih je prevzemal tajnik Manes in jih odvajal na volišče, kjer je za vse glasoval predsednik komisije s tem, da je vsakemu vsilil v roke glasovnico z znakom »da«, jih pozval naj jo zaprejo in vržejo v žaro.

Pleme, nacija, zmeda

V »Prager Tagblattu« piše češki vseučiliški profesor Em. Rádl o plemenu in svobodi. Med drugim pravi:

»Plemenski nauki morajo obupavati nad močjo resnice, pravstvenosti, pravičnosti, so prav pri osnovi črnogledi, ne smejo verjeti v napredek. Plemenski nauki so namreč zgolj nova preobrazba starega nemškega pesimizma, ki duši Nemčijo že poldrugo stoletje, morda še dalje. Po rasistih so pred Trojo pripadniki severniškega plemena drug drugega iztrebili, in ostala so le že zgolj nevredna nizka plemena; isto se je zgodilo na Grškem, v Perziji, Rimu, Rusiji, Franciji in tudi na Češkem, kjer so (po Rosenbergu) prvotni severniški Slovani razpihali husitsko revolucijo, bili pa pozneje iztrebljeni od plemensko manjvrednega Žižka. Recimo, da se je svetovna zgodovina res tako vršila, da je zmerom napravilo slavno severniško pleme toliko genialnega in bilo potem uničeno, potem pomeni to samo, da je severniško pleme vedno mnogo hvastalo, pa bilo vedno potolčeno od manjvrednih plemen kljub svoji moči in bojevitosti. To je preprosti zmisel zgodovinske filozofije po rasistih. In to naj bo hvalnica temu plemenu? Ne, tu govori samo nemški pesimizem; jaz, ki nisem pesimist, pa si pravim, če je severniško pleme

»Slovenija« se zavzema za pravo, čisto demokracijo v javnem življenju, za to, da se v praksi uveljavijo načela, ki se v teoriji proglašajo kot vodilna. Odločno borbo hoče voditi proti vsakemu slepomišljenju v načelnih vprašanjih in proti dvoživkarstvu v narodnem življenju.

zbornik je pisan in vsebinsko zelo bogat, za kar, kakor seveda tudi za ostali knjigi, smo SŠM prav hvaležni.

Dr. S. Gogala: Temelji obče metodike so menda prva teoretična metodika v naši pedagoški književnosti ter so vzgojitelju, bodi to ljudskošolskemu učitelju, kakor srednješolskemu, nujno potrebni z ozirom na poznanje teoretične plasti praktičnega dela. To mu bo tudi pripomoček za teoretično spoznanje raznih metod in metodik in vsega, kar je s tem v nujni povezanosti in se naj prenese po vzgojiteljevem prizadevanju v praktično šolsko delo. — Obča metodika je del praktične pedagogike, ki je zopet odvisna od teoretične, ker more dejanje slediti šele spoznanju o vrednosti tega, kar naj se resnično izvrši. Praktična pedagogika hoče resnično učlovečiti mladega človeka, vsebinsko oblikovati njegovo dušo in ga tako notranje vzgojiti. Vrsti pedagoškega dela sta izobraževanje in vzgajanje. Vzgoja (etimološki pomen: gojiti, predvsem telesno plat) je prizadevanje, da bi otrok ali mladostnik postal polnovernen in organski člen tistih skupin, v katerih mu je živeti. Ima torej socialni pravec. Spranger pravi, da se pravi vzgajati, dajati smisel in tolmačiti smisel.

Izobrazba dopolnjuje vzgojo v duhovnih plaste našega bitja in žitja ter ima po svojem bistvu individualni pravec. Razliko med obema pojmovoma je dobro izrazil Vl. Levstik: »Samo vzgojen, a ne izobražen človek, bi bil človek brez kulturnega obrazla.« Potom izobrazbe sprejema vase vse vrednote iz kulturnega življenja, ki smo zanje sposobni in ki lahko stopijo v takšen ali drugačen odnos z mojim življenjem.

Učitelj mora biti duhovno bogat ter osebno pristno spoznane vsebine v enaki pristnosti prenesti v učenčovo dušo. Gogala je razdelil svojo knjigo v sledeče oddelke: praktična pedagogika, metoda v splošnem, metodika izobraževanja in razmerje med vzgojo in izobrazbo. Metoda sploh je

povsod podleglo, ni moglo očitno imeti visoke vrednosti in v tem nauku vidim hvalo »manjvrednih« plemen.

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Minister za notranje stvari je prepovedal uvažati in širiti knjigo »La Jugoslavia sotto la dittatura«, ki jo je spisal Solari Pocci.

Slovenski zgodovinarji.

Strinjam se z uvodnim člankom »Iz samospoznanja k samozavešči« v predzadnji številki »Slovenije«; toda ne smemo naštevati med slovenskimi zgodovinarji Steklase in Orožna, a izpustiti Apiha in Kaspeta, ki si ju moramo le misliti med »itd«. Razločevati moramo med pravimi zgodovinarji, t. j. tistimi, ki preiskujejo preteklost na osnovi lastnega dela iz virov in med tako zvanimi kompilatorji, ki sestavljajo zgodovinske knjige iz drugih knjig, ne da bi bili sami prvotni preiskovalci ali miselni oblikovalci. In med to drugo vrsto spadata tudi Steklasa in Orožen. Slovenci pa potrebujemo znanstvene zgodovine, a ne kompilatorske, ki ne ustvarja ničesar novega, ampak ponavlja le staro. A-a.

Zakon zoper korupcijo.

Narodni poslanec dr. Milan Metikoš je naslovil na ministrskega predsednika predlog, da se izda zakon zoper korupcijo, in mu hkratu stavljal tale vprašanja, ki jih posnemamo po »Edinosti«:

»1. — Ali Vam je znano, kako se vsak dan pojavljajo razne težke afere, sleparstva in tatvine pri davkih in raznih drugih državnih in samoupravnih dohodkih?

2. — Ali Vam je znano, da je ljudstvo zelo vznemirjeno zaradi mnogoštevilnih afer s sleparstvi in utajitvami davkov in kdaj nameravate predložiti narodni skupščini predlog zakona o korupciji?

3. — Kakšni so razlogi, da vlada Jugoslovanske nacionalne stranke še do danes ni imela za potrebno, da bi izdelala predlog zakona za preganjanje vseh korupcijskih dejanj in kaj nameravate storiti, da se ta predlog zakona čimprej predloži narodni skupščini in da bo imel tudi retroaktivno moč za 30 let nazaj?«

Mlada demokracija.

»Prager Presse« poroča o razgovoru predsednika Masaryka z glavnim urednikom pariškega lista »Paris Soir«. Masaryk je rekel, da upa na boljše čase in da ne verjame v skorajšnjo vojno, ne verjame pa tudi, da bi sedanji politični pretresi v nekaterih državah nujno morali vesti do splošnega poloma demokracije. Narobe, demokracija utegne postati jačja. Doba je mrtva, toda doba demokracij je še mlada. Masaryk je tudi pojasnil uredniku, kako je prišla njegova domovina za časa zatiranja logično do tega, da je danes zgled resnično demokracije države.

psihološko osnovana pot do spoznavanja. Upoštevati moramo učenčovo duševnost, njegovo duševno strukturo, konkretno duševno stanje ter trenutni duševni nastroj, prav tako pa tudi učiteljevo duševnost, iz katere naj izvira vsaka metoda. Vsak predmet, ki ga učitelj podaja, pa naj postane učenčeva predmetna in duševna last, za kar je potreben učenčev predmetni in duševni interes, kar je naloga metode.

Metodično prva je osebnost, metoda je šele sekundarna. Ker hoče metoda ustvariti celega človeka, zato mora upoštevati celotno učenčovo osebnost in človečnost; mora pa izvirati iz posredovalčeve dejavnosti in zbuditi pri sprejemanju učenca dejavno sodelovanje.

V najtesnejši zvezi z vsem dosedanjim je izobrazba, ki je po svoji predmetni določenosti skupek objektivnih vsebin. Njeni deli so le pravilne doživljajske vsebine in objektivna spoznanja. Pri sprejemanju igra važno vlogo zlasti dejavnost učenca, ki mnogo zavisi od vzgojitelja. Na predmetno prisvajanje vpliva kot nekaj izvor tudi ljubezen med učencem in učiteljem, javljajoč se kot pristno čustvo ljubezni brez najmanjše spolne primesi. V predmetu in vsebini je nadalje osnovano tudi spoštovanje do učitelja.

Iz navedene knjige se vedno odražajo gonilne sile: učiteljeva osebnost, učenčovo človečanstvo, učenčeva in učiteljeva dejavnost in kritičnost ter upoštevane duševnosti obeh, umske in čustvene plati, čemur se mora pridružiti tudi telesna plat. Vse to neprestano spremlja življenje z vsemi svojimi vrednotami in možnostmi, ki vplivajo na vzgojo in izobrazbo in obratno.

Odprto vprašanje ostane zame izločitev tako zvanih nesposobnih učencev (str. 111, vrsta 10 do 18), kjer se mi zdi, da treba upoštevati časovno različni duševni gojenčev razvoj, ki ni lahko prej ali precej kasneje, pa kljub svoji časovni nenormalnosti, razvije gojenca v sposobnega in korist-

Parlament je boljši kakor diktator
pravijo Švicarji.

V polemiki s kapitalistično »Schweizerische Handelszeitung« piše »Finanzrevue«:

»Raje parlament, ki tuptam sklence tudi nezmislne ali vsaj neopravičljive izdatke, kakor diktatorja, ki njegovim številkam v gospodarstvu noben človek ne more zaupati. V finančnih stvareh more služiti kot zgled le angleška proračunska demokracija, javna obravnava o posameznih postavkah prejemkov in izdatkov kakor tudi pravočasno in zadostno objavljanje vseh števil. Vsaka zamolčana številka, vsaj samovoljni izdatek, vzbuja takoj nezaupanje in izpodkopava kredit.«

»Delavska Politika.«

Kazenska pravda zaradi komunistične propagande.

V Celju pred okrožnim sodiščem se je vršila te dni kazenska pravda proti 22 obtožencem zaradi organizacije komunistične stranke v Savinjski dolini in zaradi razširjanja komunističnih tiskovin in knjig. Obtoženci, v starosti od 19 do 31 let, pripadajo najrazličnejšim poklicem: trije študentje, en zobotehnik, dva trgovska nameščena, dva uradnika, dva delavca, šest trgovskih pomočnikov, trije obrtniški pomočniki, trije obrtniki, en posestnik in en posestnikov sin. Štirje obtoženci pa so bili oproščeni, ostali pa obsojeni na kazni od 4 mesecev zapora do treh let ječe.

»Volitve« v Italiji.

Iz »Istre« posnemamo nekaj številke:

V Trstu je bilo »volilnih« upravičencev 54.780, »volilo« jih je 51.375, za režim je »glasovalo« 51.275, proti režimu 89, neveljavnih glasov je bilo 11.

Vseh »volilnih« upravičencev v tržaški prefekturi brez Trsta je bilo 25.382, »volilo« jih je 24.278, proti 50, neveljaven glas je bil 1.

V Gorici je bilo »volilnih« upravičencev 13.299, »volilo« jih je 12.871, za režim je »glasovalo« 12.837, proti 32, »neveljavnih« glasovnic 0.

Vseh »volilnih upravičencev« v goriški prefekturi (brez Gorice) je bilo 58.377, »volilo« jih je 54.786, za režim je »glasovalo« 54.464, proti režimu 294.

»Slovenija« hoče delati za koncentracijo vseh naših duhovnih, moralnih in političnih sil v borbi za trajne pogoje našega svobodnega življenja kot narod (kot kulturno-zgodovinska individualnost). V tem zmislu bo posebno poudarjalo to, kar vse zavedne rojake družijo, ne da bi hotela s tem zankati diferenciacijo duhov, v kolikor je utemeljena v dejansko obstoječi ločitvi duhovnih, socialnih in gospodarskih interesov. Kdor te težnje odobrava, ga vabimo v krog naših rednih naročnikov.

Urednik in izdajatelj Drago Kornhauser v Ljubljani.

nega člena družbe vsaj do neke meje. Tega vprašanja ni mogoče točno opredeliti in podati avtoritativne odločitve. — Še vedno nestalna in neopredeljena sta pojma »didaktika« in »metodika«. Dr. Ozvald pravi, da je šolska metodika predmetno načelo, ki zadeva obrazovalno dobroto, didaktika pa je subjektivno načelo, ki zadeva učenca, obrazovanje. Gogala zastopa baš obratno pojmovanje. Sploh bo vprašanje najbrž ta ali oni drugače rešil.

Te vrste knjiga je bila v naši vzgojeslovni književnosti nujno zaželenja, zato nam je Gogalova znanstvena teorija metodike prav dobrodošla, saj smo občutili brez nje veliko praznino vsi, ki jim je poverjena odgovorna naloga vzgojitelja sedaj in ki nam bo to v bodočnosti!

D. Cv.

Človek in zdravnik. Spomini slovenskega kirurga

Napisal dr. Franc Derganc, šef-primarij kirurškega oddelka v pok.

Na 21 straneh je izdal v posebni brošuri primarij dr. Fr. Derganc ponatiske svojih člankov, ki jih je priobčil v »Sloveniji« (III. št. 14) in v »Zdravniškem vestniku« (št. 2. 1934), o kateri pravi, da mu jo je izsilil moralen silobran zaradi dogodkov na viharnem zborovanju »Zdravniške zbornice« dne 11. sušca 1934. Dr. Derganc popisuje svoje literarno delo, svoje zveze z dr. Janezom Krekom, Ivanom Cankarjem, svoje življenje in delo na ljubljanskem kirurškem oddelku, prizadevanja za II. kirurški oddelek od l. 1908 naprej, svojo afero na tem oddelku iz l. 1920 in stike z O. Zupančičem, ker je stavljal primarij dr. Černič na zborovanju »Zdravniške zbornice« 11. marca 1934 »predlog obžalovanja« zaradi namišljene žalitve pesnika O. Zupančiča v 2. številki »Zdravniškega vestnika« objavljenih spominih dr. Derganca. Brošuro je tiskala tiskarna »Sava« v Kranju.